

Čís. 362.

Proti opatrovanci, jehož zástupce (podpůrce), řádně byv obeslán, k líčení se nedostavil, lze vynésti rozsudek pro zmeškání.

Byla-li kupní smlouva pro prodatelovu osobní nezpůsobilost neplatna, nemá kupitel, jemuž věc byla evikcí odňata, proti prodateli nároku ze správy, nýbrž může se na něm domáhati jen toho, oč by se obohatil, a náhrady nákladu na věc.

(Rozh. ze dne 8. ledna 1920, Rv I 575/19.)

Žalobce koupil a převzal od žalovaného dne 24. února 1919 koně za ujednanou cenu 1580 K, již ihned zaplatil. Dne 25. března 1919 byl mu však kůň státní správou odňat, ježto se prokázalo, že jde o erárního koně. Žalobce vyzval nejprve žalovaného, by mu nahradil zaplacenou kupní cenu a další škodu, což však žalovaný odmítl, uváděje, že jest částečně zbaven svéprávnosti a že smlouva kupní, jež se stala bez svolení podpůrce, jest neplatnou. Žalobce založil pak svou žalobu na ustanovení §§ 877 a 1447 obč. zák. a žádal vrácení kupní ceny 1580 K a dalších 280 K, jež vynaložil na krmení a hlídání koně. Podpůrce žalovaného, byv řádně obeslán, se ku prvému roku nedostavil, načež soud prvního stoluce vynesl na návrh žalobcův rozsudek pro zmeškání dle žaloby. O dovolací soud nevyhověl odvolání žalovaného. Důvody: Žalovaný opodstatňuje názor, že tu nejde o zmeškání, ustanovením § 233 obč. zák. a uvádí, že poručník (podpůrce) musí míti svolení soudu poručenského, by mohl dluh uznati, jinak že by bylo takové uznání dluhu neplatným. Tím spíše nutno prý svolení takové vyžadovati, jde-li o právní následky z nedostavení se poručníka (podpůrce) k prvému roku. Z těchto vývodů jest zřejmo, že žalovaný vlastně uplatňuje důvod zmatečnosti dle čís. 5 § 477 c. ř. s., zastáváje názor, že proti opatrovanci, jehož zástupce, řádně byv obeslán, se ku jednání nedostavil, nelze vynésti rozsudek pro zmeškání, poněvadž tomu brání nedostatek zákonného zastoupení. Leč názor ten není správným. Opatrovanec jest zastupován zákonným zástupcem na soudě i mimo soud. Dle § 5 c. ř. s. jest považovati v řízení sporném jednání a opomenutí zástupcova za jednání a opomenutí zastoupeného. V tom, že se zákonný zástupce nedostaví k roku, nelze spatřovati podrobení se žalobě, nýbrž doznání skutkových okolností, jež však není takovým jednáním, k němuž by se dle § 233 obč. zák. vyžadovalo soudního schválení. Svolení takové není tudíž předpokladem, by mohl býti vynesena rozsudek pro zmeškání. Nesporno jest, že žalovaný jest částečně zbaven svéprávnosti a ze spisů vysvítá, že byl podpůrce řádně obeslán k prvému roku. Není tu tudíž tvrzené zmatečnosti. K důvodu nesprávného právního posouzení věci uvádí žalovaný, že uplatňovaný nárok jest nárokem z obohacení ve smyslu §§ 1431 a násl. obč. zák., jenž předpokládá, že byl žalovaný skutečně obohacen, že prý však ani dle údajů žaloby nelze mluvit o nějakém obohacení žalovaného. Dle obsahu žaloby žalobce koně od žalovaného koupil, zaplatil a převzal, žalobce byl vyzván, by koně vrátil a žalobci byl kůň odňat. Žalobce domáhal se na žalovaném náhrady škody. Žaloba prý tudíž sama doznává, že žalobci byla způso-

bena škoda tím, že koně přijal, a chce prý tudíž žalobce protiprávně škodu tu přesunouti na žalovaného. Leč tato námitka žalovaného není opodstatněna. Žalobce uvedl sice, že koně od žalovaného koupil a převzal a že mu byl kůň odňat, tvrdil však dále, že žalovaný mu odmítl nahraditi škodu, již požadoval z důvodu správy, uváděje, že smlouva byla uzavřena bez svolení podpůrce, že jest tudíž neplatnou a že není proto povinen ze správy. Ježto žalovaný zmeškal první rok, jest pokládati žalobcův skutkový přednes dle § 396 c. ř. s. za pravdivý. Leč z obsahu žaloby vysvítá, že i žalobce považuje kup za neuzavřený. Žalobce opírá totiž svůj nárok o § 877 obč. zák. a uvádí výslovně, že povinnost žalovaného k náhradě jest tu i tehdy, byl-li kůň, ježto smlouvu jest pokládati za neuzavřenou, odňat nikoli ze jmění žalobce, nýbrž ze jmění žalovaného. V této souvislosti jest žalobcovu údaj, že mu byl kůň odňat, jen tak rozuměti, že byl kůň z jeho moci, z jeho držení, tedy f y š i c k y odňat, proti čemuž žalobce výslovně zdůrazňuje, že p r á v n ě byl odňat ze jmění žalovaného. Ze žalobcova skutkového přednesu tedy vyplývá, že obě strany shodují se v tom, že kupní smlouva jest ničí a neplatnou proto, že byla uzavřena bez souhlasu podpůrce žalovaného. Názor tento jest plně odůvodněn. Dle § 244 obč. zák. a § 5 řádu o zbavení svéprávnosti nemůže ten, kdo jest zbaven svéprávnosti, bez podpůrce svolení ničeho ze svého jmění zci-zovati aniž se zavazovati. Žalovaný nemohl tudíž kupem, jehož neplatnost nejprve sám namítal, převésti koně do žalobcova vlastnictví. Žalobce nestal se vlastníkem koně, třebaš mu byl předán; nýbrž pouze držitelem a to bezelstným, než nepořádným. Kůň zůstal i po kupu částí majetku žalovaného. Byl-li po té kůň zabaven státní správou, bylo zabavením dotčeno jmění žalovaného, jenž jest dle § 877 obč. zák. povinen, navrátiti nejen vyplacenou kupní cenu, nýbrž vůbec vše, čeho se mu dostalo z neplatné smlouvy, ježto by tím byl obohacen a ježto bylo plněno v předpokladu, že uzavřená smlouva jest platnou. Objevilo-li se však dodatečně, že smlouva jest neplatnou, odpadl též právní důvod, na základě něhož žalovaný užitek bral (§ 1435 obč. zák.). To, co bylo plněno, nutno dle § 1447 obč. zák. takovým způsobem navrátiti nebo nahraditi, by jeden netěžil ze škody druhého. Dlužno tudíž v první řadě navrátiti kupní cenu. Žalovaný namítá proti tomu, že jest povinen vrátiti kupní cenu jen, bude-li mu též kůň vrácen, což však není možno; proti nároku na náhradu výloh krmení a hlídání koně namítá však, že žalobce krmil a hlídal svého vlastního koně, nikoliv však koně žalovaného, že tudíž chybí animus obligandi a že tu není podmínek § 1037 obč. zák. Ani tato námitka není opodstatněna. Bylo již shora vyličeno, že kůň zůstal vlastnictvím žalovaného a že byl státní správou odňat z majetku žalovaného. Žalobce není tudíž povinen, by koně vrátil. Pokud jde o krmení a hlídání koně, krmil a hlídal sice žalobce koně v domnění, že jde o jeho vlastního koně, vskutku však krmil koně žalovaného, a to právě jen za předpokladu, že kup jest platným. Náklady takto vzešlé byly nezbytnými, by kůň byl zachován, žalobcova držba byla bezelstnou a přísluší tudíž dle § 331 obč. zák. žalobci nárok na náhradu těchto nákladů. Není třeba blíže odůvodňovati, že jde o obohacení nejen tehdy, obdržel-li kdo plnění bez právního důvodu, nýbrž i tenkrát, byly-li výdaje, jež kdo má nésti sám, zapraveny někým

jiným. Nárok na náhradu výdajů jest tudíž s hlediska bezdůvodného obohacení opodstatněn.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

D ů v o d y:

Žalovaná strana uplatňuje proti rozsudku odvolacího soudu dovolací důvody čís. 1 a 4 § 503 c. ř. s., leč neprávem. Jako zmatečnost vytýká, že prvý žalovaný, jenž zbaven byl částečně svéprávnosti, nebyl v řízení v první stolici zastoupen zákonným zástupcem, jelikož jeho podpůrce nebyl řádně k prvnímu roku obeslán. (§ 477 čís. 5 c. ř. s.) Avšak tento důvod zmatečnosti vyvrátila již s dostatek stolice druhá, takže v tom směru stačí úplně, poukázati na důvody rozsudku jejího, jimiž také zcela výstižně jest opodstatněno a ze zákonných předpisů vyvozeno, že návrhu žalobcovu, by pro zmeškání strany žalované byl vynesena rozsudek dle § 396 c. ř. s., bylo právem vyhověno. Stačí v tom směru odkázati dovolatele na judikát čís. 233 s připomenutím, že když podpůrce strany žalované byl řádně obeslán a výkaz o tom soudu byl po ruce, nebylo tu žádného z důvodů § 402 c. ř. s., ze kterého by bylo vyloučeno zmeškání strany. V tom směru není tu tedy také nesprávného právního posouzení. Ani ve věci samé nelze rozsudku vytknouti nesprávné právní posouzení, naopak právní vývody jeho odpovídají ve všem stavu věci a zákonu. Především dlužno poukázati k tomu, že rozhodnutí sluší položit za základ výhradně toliko skutečnosti v žalobě tvrzené, jež dle § 396 c. ř. s. pokládají se za pravdivé. Proto musí zůstat bez povšimnutí všechna odchýlná tvrzení strany žalované, jež jsou dle § 482 c. ř. s. nepřípustnými novotami. Dle skutkového základu žaloby koupil žalobce 24. února 1919 od žalovaného klisnu za 1580 K. Tato klisna nepatřila však žalovanému, nýbrž byl to kůň erární, kterého musil žalobce státní správě dne 15. března 1919 odvésti, zvěděv o tom teprve z příslušného příkazu. Žalobce domáhal se proto nároku ze správy (evikce) na žalovaném, byl však s nárokem svým, když žalovaný prokázal neplatnost tržební smlouvy, kterouž bez zákonného svého zástupce uzavřel, zamítnut. Byla-li však, jak mezi stranami právoplatně bylo rozhodnuto, smlouva neplatna, pak splatil žalobce a žalovaný přijal tržební cenu bez právního důvodu a každá ze smluvních stran musí vrátiti druhé to, co od ní přijala k svému prospěchu, by žádný z nich nebyl obohacen na škodu druhého. Zásadu tu vytkl jak § 877 obč. zák., tak i § 921 obč. zák. ve znění novelisovaném při odstoupení od smlouvy a § 1431 obč. zák. Zcela důvodně uznal tudíž odvolací soud, že žalovaný jest povinen vrátiti pokud se týče nahraditi žalobci přijatou cenu tržební. Avšak nejen tuto, nýbrž i nutné náklady, které žalobce na živění koně, kterého dle tvrzení žaloby, jež dle § 396 c. ř. s. za pravdivé musí býti považovány, pro chatrný stav tělesný (přílišnou jeho hubenost) k práci používati nemohl a který mu proto žádného užitku neposkytl, v částce 280 K vynaložil. Objem náhradní povinnosti řídí se dle § 1437 obč. zák. podle toho, zdali sluší považovati příjemce za bezelstného držitele čili nic. Kdežto žalobce neznajícího ani důvodu neplatnosti smlouvy ani okolnosti, že kůň nepatří žalovanému, sluší uznati za bezelstného držitele a proto mu, jak správně uznal odvolací soud, přísluší nárok náhradní za vynaložený na věc nutný náklad (§ 331 obč. zák.), jeví se

žalovaný, který svou nezpůsobilost k uzavírání smluv přece znal, držitelem obmyslným, a proto dle § 335 obč. zák. musí nahraditi protistraně všechnu jí způsobenou škodu, která činí právě tolik, co vynaložila ze svého majetku na výživu koně a oč by se žalovaný na újmu žalobcovu obohatil, jelikož by, kdyby kuň u něho byl zůstal, jak se státi mělo, sám byl totéž ze svého vynaložil. Jest ovšem pravda, že by měl žalobce koně vrátiti, avšak od této povinnosti jest jednak vedle § 1447 obč. zák. osvobozen pro nemožnost nezaviněnou, jednak vedle § 1437 obč. zák., poněvadž jako bezelstný držitel jest povinen vrátiti jen to, co má ve svých rukou, leč by mu byl z okolnosti, která nemožnost vrácení způsobila, vzešel nějaký prospěch, kterým by se obohatil na újmu druhé strany, čemuž však v tomto případě tak není. Správně tedy odvolací soud případ po právní stránce posoudil a dovolání marně poukazuje na předpis § 333 obč. zák., poněvadž ten nemá na mysli nárok proti obohacenému.

Čís. 363.

Složil-li kupitel pro prodatele na jeho poukaz kupní cenu u osoby třetí, nevznikl mezi kupitelem a osobou třetí poměr schovatelský, aniž jiný právní poměr.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, R I 495/19.)

Antonín J. koupil dne 12. října 1918 od Josefa P., jenž se vydával za plnomocníka Karla B-a, vagon zápalek »Helios« čís. 306.670 za 55.000 K, při čemž bylo ujednáno, že kupitel má 20.000 K zaplatiti *i h n e d* v kanceláři Dr. Bedřicha J-a, zbytek pak že zaplatí, až mu bude ve Lvově zboží v pořádku odvedeno. Dále bylo ujednáno, že zápalky budou odevzdány dne 14. října 1918 na nádraží ve Lvově, kam za tím účelem Antonín J. s Karlem B. následujícího dne odjedou. Josef P. odevzdal Antonínu J-ovi podací list, znějící na vagon čís. 306.670 a vydaný nádražním úřadem na Františkově nyní Wilsonově nádraží v Praze. Ještě téhož dne složil kupitel Antonín J. prostřednictvím svého zřízence za přítomnosti Josefa P-a v kanceláři zmíněného advokáta 20.000 K jako splátku na smlouvenou trhovou cenu. Za hodinu po té dostavil se do kanceláře advokátovy Josef P., jenž byl v jiných případech jeho klientem, a předloživ plnou moc, podepsanou Karlem B-em, dle níž byl oprávněn přijímati peníze za zboží B-em prodané, žádal Dra Bedřicha J-a jménem Karla B-a, by mu pro tohoto vydal složených 20.000 K, udávaje, že mluvil právě s B-em, že týž pojedje druhého dne s Antonínem J-em do Lvova a že, chtěje tam koupiti nějaké zboží, peněz těch potřebuje. Na to vyplatil zmíněný advokát oněch 20.000 K Josefu P-ovi a týž potvrdil písemně příjem jich pro Karla B-a. Leč Antonín J. očekával marně ve Lvově příjezd Karla B-a, vagonu zápalek vůbec neobdržel a také nedostal zpět 20.000 K, jež složil na tržní cenu. Požaduje tudíž vrácení jich na Dru Bedřichu J-ovi, uváděje, že týž jednal proti povinnostem smlouvou převzatým, vyplatil-li peníze ještě před dodáním koupeného zboží a to nikoli Karlu B-ovi, nýbrž Josefu P-ovi. *P r o c e s n í s o u d* první stolice žalobu zamítl. *D ů v o d y*: Za průvodního řízení nebylo nijak zjištěno a také žalobce ani netvrdí, že by byl JUDra Bedřicha J-a zmocnil ku převzetí peněz, že by mu byl dal